

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΕΚΣΤΑΙΝ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

(συνέχ. ὅρα προηγ. φυλλ.)

Ὁ δὲ Μελάνικπος τῆς Κύπιδος ὁ ἱερεὺς, περι-
επάταλλε τὰς γυναῖκες τοῦ περιγυλίου τῆς οἰκίας
του, ὅτε ὁ δούλος Σαρῶρ ἀνήγγειλεν αὐτῷ τὴν
ἀρετὴν τοῦ ξένου. Εἰθισμένος, κατὰ ταύτην ἰδίαν
τὴν ἄρσιν, ἠδ' ἤξῃ μόνος δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς βεμβα-
σμάς του ὁ Μελάνικπος, δυσπρεσβήτη κατ' ἄρ-
χῆς ἄλλῶν ἐπὶ τῇ διαταρᾷ τῆς βεμβάδους μα-
ναζαρίστου. Ἐντοῦτοις τὸ ἔλαφρὸν συσπᾶσαν μέ-
τωπον αὐτοῦ εἰσαδρόνθη καὶ αὐτὸς ἅμα ὡς προσ-
έβλεπεν τὴν γελῶσαν τοῦ νεανίου ὄψιν, ὅτι ἀπο-
φασιστικῶς καὶ εὐσταθῆς συγγρόνοις προέβη πρὸς αὐτὸν
καὶ ἐνεγείρασε τὴν ἐπίστρον τοῦ Ἀθηναίου καλλι-
τέχου.

Διακούσας τῆς ἀναγνώσεως ἤφερον ὁ Μελάν-
ικπος ἐπικνευλιμένως τὸ διορατικὸν καὶ ὄφρημον
αὐτοῦ βλέμμα καὶ μετὰ ἐκάστου ἀυξάνουσης εἰς
ἀρεσκείας ἔφερον αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἰσχυρῆς ἐκείνης πρὸ
αὐτοῦ μορφῆς, ἧς ἡ γάσις καὶ ἐκφρασις ἐφάνετο
πληρέστατα συμφωνοῦσα πρὸς ὅτι ὁ Ἀθηναῖος φίλος
αὐτοῦ τοσοῦτον ἐκφραστικῶς πρὸς αὐτὸν ἐξέθετεν.

—Εἶσαι λοιπὸν καλλιτέχνης, εἶπε, παρατάσας
τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ μάλιγα μαθητῆς τοῦ Φάρα-
κος! Πρὸ δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν διαμείνας ἐπὶ τι-
νας μῆνας ἐν τῇ Ἀττικῇ, πύτυγχεσα νὰ γνωρί-
σω τὸν ἔνδοξον καλλιτέχνην καὶ νὰ ἐπισκευθῶ
τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ ἐργασάσιον. Ἰκανὴ σύστασις εἶ-
νε καὶ τὸ νὰ ἐγένετο τις μαθητῆς μόνον τοῦ Φά-

ρακος. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου μοι γράφει ὁ ἰσχυρὸς
τίμος φίλος μου ὅτι οὐδεὶς τῶν συντεχνιῶν σου
ἐγένετο σοι ἐραμίλλος κατὰ τὴν ἐπιμελείαν καὶ
τὴν καλλιτεχνικὴν φαντασίαν. Ὡς εὖ παρέστρεψα
Ἀκόντιε! Ἡ ἀληθὴς εὐφροσύνη εἶνε δι' εὐδ' ἀναπα-
κείμενον ἰσᾶς συμπαιθείας, καὶ εὐχαρίσας μετὰ τῆς
ἀσθενείας μου δυνάμεις δέλω σὲ ὑποσπρίζει, ἂν καὶ
ὁ καλλιτεχνὸς ὑποσπρίκτης εἶνε αὐτῇ ἡ εὐφροσύνη.
Πρὸ πάντος δὴμος νῦν... εἶσαι κουρασμένος
καὶ εὐ πέντα. Καὶ οἱ θεοὶ αὐτοῖ ἐγούσιν ἀνάγκην τροφῆς.

Ἐνῶ ὁ Ἀκόντιος ἐβελλίετο λέξεις πέντα εὐχαριστι-
κούς, ὁ Μελάνικπος ἐκκέλει τὸν ὀδηγῶντα τὸν
Ἀκόντιον εἰς τὴν αὐτὴν δόδλον. Ὁ Κλιτιφῶν, ἐκ
σχυρῶς καὶ εὐαρετῶς Φερέπων, ἐπεφάνη ὑψόσας
τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας, τῆς ἀποκλειούσης τῆς
παρκαμεινῆν ἐξέδραν, ἐν ἣ ἡσυχολοεῖτο ἀνάπτων
τοὺς λυχνούς διότι τρυχέον ἦδη τὸ σκότος.

—Φίλε μου, εἶπεν ὁ Μελάνικπος πρὸς τὸν Σερά-
ποντα, ὀδήγησον τὸν νέον, ὅστις εἶνε ξένος μας, εἰς
τὸ λουτρὸν καὶ ἐτοίμασον τὸ δείπνον.

Ὁ δούλος ἀπεμακρόνθη. Μετὰ πέντε δὲ λεπτὰ
ἐπανέβηθον παρεκάλεσε τὸν ξένον νὰ τὸν ἀκολου-
θήσῃ.

Κατὰ τὰ πέντε ταῦτα λεπτὰ ὁ Ἀκόντιος μετὰ
τοῦ ξενίζοντος αὐτὸν ἐπὶ λίθινου ἀνακλιντρου ὑπὸ
τὴν ῥοκν καθεσθείς ἐξέθηκεν αὐτῷ διὰ βρογχείων
τὰ σχεδία του. Ὁ Μελάνικπος ἐπήνεσε τὴν ὑπέρ-

Ιερεύς πρὸς τὸν Ἀκόντιον, ὅταν ἀπεμακρύνθησαν ὅσον νὰ μὴ ἀκούωνται, ὁ ἄρχων Χαριδῆμος, ἀκαμπτος ἀνήρ, γεννηθεὶς μᾶλλον τύραννος ἢ ἄρχων, ἀλλὰ, ὅπερ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ σου πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ἀγαθῶν αἰσθημάτων καὶ μεστὸς φιλοπατρίας.

— Πράγματι, ἀπεκρίθη ὁ Ἀκόντιος, φαίνεται ὡς ἡγεμῶν φαίνεται δὲ καὶ φίλος τῆς μεγαλοπρεπείας, διότι οὐδ' ἐν αὐταῖς ταῖς Ἰθύναις εἶδον ἀκολουθίαν οὕτω χρυσῆ καὶ πορφύρα κεκοσμημένην. Εἶνε σχεδὸν Περσικὴ ἀκολουθία.

— Οἱ κάτοικοι ἀρέσκονται εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἀπεκρίθη ὁ Ιερεύς. Ἐν τούτοις δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ ὅτι ὁ Χαριδῆμος πολὺ ἀπέχει τῆς ὑπερβαλλούσης ἀνατολικῆς πολυτελείας. Ἀρέσκειται μὲν εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν, ἐν τούτοις εἶνε Ἕλληνας. Τὸ μέτρον ἄριστον νομίζει.

Ἐξῆλθον τῆς ἀγορᾶς καὶ προῦχόρησαν περικιτέρω. Αἱ ὁδοὶ ἐγένοντο στενωπότεραι καὶ ἦττον εὐπρεπεῖς· εἶτα αὖθις πλατύτεραι, ἀλλ' ἦττον ἐπίσημοι καὶ ἐστάθησαν τέλος ἐνώπιον οἰκίας λευκῆ ἀμιμοκονία ἐπικευρήμενης ἐν τῷ ἀνωτάτῳ προαετίῳ.

— Ἐνταῦθα κατοικεῖ ἡ Κορωνίς, ἡ ἡμέρα κηπουροῦ τινος ἐκ Παφλαγονίας, εἶπεν ὁ Ιερεύς. Ἐνοικιάζει τὰ ὀλίγα δωμάτια τοῦ οἴκου τῆς περιοριζομένη αὐτῆ εἰς τὸ μαγειρεῖον. Πρὸ μικροῦ ἐτι κατήκτισεν ἐνταῦθα νεαρὸς ζωγράφος, ὅστις ὑπέσχετο μεγάλα, δυστυχῶς ὅμως ἐρονεύθη ἐν συμποσίῳ ὑπὸ τινος τῶν συμποτῶν. Καλὸν εἶνε νὰ ἐρωτήσωμεν ἐνταῦθα. Ἐὰν παρ' ἐλπίδα ἡ Κορωνίς δὲν ἔχη οὐδὲν δωμάτων ἐλεύθερον, ἔσται μᾶς ὀδηγήσει πρὸς τὸ ἐλεύθερον εὔρει ἀμέσως οὕτως ἐπιθυμοῦμεν.

Ἐκρουσεν ἐπὶ τῆς ἐξωθύρας. Γραῖα φιλόφρων μὲ χιονόλευκον κόμην ἦνοιξεν αὐτήν. Ὁ Μελάμπρος εἶταίε πρὸς τὸ ἐκπεληγμένον γερόντιον τῆν χεῖρα, καὶ ἐμπόδιας αὐτῆν τοῦ νὰ ἀσπασθῆ δια τοῦ μεμαραμένου σώματός της τὴν σεβασμίαν δεξιάν, ἐδίηλθε τὸν σκοπὸν τῆς ἐλεύσεώς των.

— Ἐπετύχατε ἐξαιρετὰ! εἶπεν ἡ Κορωνίς. Ἐλθέ, σεβασμώτατε Μελάμπρε· ἔστω σοὶ δεῖξαι πῶς δύναμαι νὰ ὑπηρετήσω τὸν νεανίαν. Τὰ ἔργα γήριον τοῦ Λυδοῦ, ὃν ἐφάνευσαν ἐν τῷ συμποσίῳ, εἶνε φωτεινόν, εὐάρεστον καὶ μὲ εὐρεία· ἔστω δωμάτιον, ἔχον μάλισα καὶ φρυγίτην.

Ταῦτα λέγουσα ὠδήγησε τοὺς δύο ἄνδρας διὰ μέσου τῆς αὐλῆς πρὸς τὸ ἐπίμηκες τετράγωνον ἔνθα ἄλλοτε κατῴκει ὁ Λυδοῦς. Τὸ δωμάτιον ἦτο σχετικῶς καθαρὸν καὶ φωτεινόν· ἡ διακόσμησις ὅμως αὐτοῦ περιωρίζετο πάντως εἰς τὰ μάλιστα ἀναγκαῖα. Ἄλλὰ τί ἐνδιέφερον τὸν Ἀκόντιον οἱ πολῦτοιμοι τάπητες

καὶ τὰ ἐξ ὀρειχάλκου ἀνάκλιτρα, τὰ πανθρόποδα; Ὅσοι ὀλιγώτερον ὁ θάλαμος οὗτος ἰσομοίαιζε δωμάτιον ἐξόχου Ἀθηναίου οἴκου, τοσοῦτω μᾶλλον παραινέτο ἐκ τούτου, νὰ ζητήσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ τέχνῃ τῇ πλαστικῇ πάντα τοῦ βίου αὐτοῦ τὸν στολισμὸν.

Ἡ ποσότης, ἦν ἡ Κορωνίς ἀπτήρησε διὰ κατοικίαν καὶ τροφὴν ἔην τοσοῦτω μικρὰ, ὥστε εὐθὺς συνεφώνησεν. Ὁ Ἀκόντιος ὑπολόγισεν ἀμέσως ὅτι διὰ τῶν χρημάτων τοῦ ἡδύνατο οὕτω ἰσχυρῶς ὀλοκλήρους νὰ ζήσει μῆνας. Καὶ τί δὲ δὲν ἡδύνατο νὰ κατορθώσῃ εἰς τοσοῦτον χρόνον!

— Λοιπὸν συνερωτήθη! εἶπεν ὁ Ιερεύς. Καὶ νῦν Ἀκόντιε, δὲν θέλεις λησμονήσεις, τέκνον μου, ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μελάμπρου θέλεις εὔρει ἐν πάσῃ περιπτώσει φίλον, ὅστις θέλει σὲ ὑποδεχθῆ με ἀνεκτάς ἀγκάλας! Χαίροις—εὐτύχει ἐν τῇ ἐργασίᾳ σου καὶ εὐάρεστος ἐπιτυχία στέροι πᾶν σου σχέδιον.

Ὁ Μελάμπρος ἀφῆκε τὸν Ἀκόντιον καὶ τὴν ξενοδόχον αὐτοῦ μόνους. Ὁ Ἀκόντιος ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον ὅπως ἐκ τῶν γειτνιαζόντων ἐργαστασίων τὰ ἀναγκαῖα αὐτῷ πορισθῆ. Οἱ δούλοι τῶν πωλητῶν ἐκομίζον αὐτῷ εὐθὺς εἰς τὴν οἰκίαν τὰ ἀγοραζόμενα, ἦτο ἀργίλον, παντοειδῆ ἀγγεῖα, ξυλίνους τινὰς πλάκας καὶ μέγα μέχρι ἀνδρικοῦ ἀναστήματος τεμάχιον παχὺ μαρμάρου, ὅπερ ἐποποθετῆθη ὀρθὸν ἐν τῷ δωματίῳ μεταξὺ θύρας καὶ παραθύρου. (ἀκολουθεῖ)

Εἰς Φιλαρέσκον

(Sonetto)

Αἰ, φθάνει παῖδά... Τελειώσανε τὰ ψέμματα
Μὴ καὶ καλὴ λοιπὸν σὸς φανερώω...
Τόσον καιρὸ μὲς τὰ δεῖλά μου βλέμματα
Δὲν ἐννοίωσες τοῦ στήθους μου τὸν πόνο.

Τόσα καπέλλ' ἀλλάζεις καὶ φορέματα
Καὶ χτενίσματα καὶ μάδας κάθε χρόνο,
Καὶ γλώσσας καὶ δασκαλίσεις καὶ θέματα
Μὰ δὲν ἀλλάζεις τὴν καρδίᾳ σου μόνο.

Τόσον καιρὸν νὰ μένης δὲν βαρέθηκας
Μὲ τὴν καρδίᾳ ποῦ πρῶτα, πρῶτα βρέθηκας,
Δέξου λοιπὸν αὐτὸ ποῦ σοῦ προτείνω.

Κ' ἐγὼ καρδίᾳ μέσα σὸς στήθη κλεινῶ
Ἄν θέλῃς... ὅπου βροῦμε μοναξιά
Μ' ἕνα φίλιν νὰ κάνωμ' ἀλλάξια.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ

(συνέχεια ἑκα φιλ. 20)

Ἐν ᾧ πληθὺς ἔργατῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μ. Ἀγγέλου ἐλατόμουν τὰ λευκὰ μάρμαρα τῆς Καρράρας, αὐτὸς σιωπηλὸς, συνμαρμαρῶν καὶ ὑπὸ τῶν γιγαντείων αὐτοῦ φαντασμάτων περικυκλούμενος ἴστατο ἐπὶ τῆς ἀκρας μεμονωμένου βράχου εἰς τὴν θάλασσαν προτεινόμενος.—«Διὰ τί δὲν θέλω λατομήσει τὸν ἀπότομον τοῦτον βράχον; συχναίως ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ἐν τῇ σφοδρᾷ αὐτοῦ φαντασίᾳ, διὰ τὴν δὲν θέλω βυθίσει τὰ ἐμά γλύφανα εἰς τὰς κλιτύας τοῦ ὄρους; Ἡ ἰσχύς τῆς χειρὸς μου θὰ μεταβάλλῃ τὸν βράχον εἰς τερατώδη κολοσσὸν δυνάμενον νὰ ἐμποιῇ φόβον τοῖς μακρόθεν ναυτιλλομένοις. τὸ ὄνομά μου ἔσται ἐγκεκαραγμένον ἐπὶ τοῦ μαρμάρου δι' ἀνεξίτηλον χαρακτῆρων· τὸ ἔργον μου ἀποθήσεται αἰώνιον ὡς τὸ τῆς πλάσεως. Μετ' ὀλίγον πλάσις ὑπερανθρώπων ὄντων θὰ ἐξέλθῃ τῆς δεξιᾶς μου θὰ τοῖς εἶπω ζῆτε καὶ ἐκεῖνα ζήσονται. Φεῦ, ὦ μέγιστε ἄνερ, ὅστις παρηγορίαν εὐρίσκεις ἐν τῇ τῶν ὀνείρων σου ματαιότητι, ἔχεις τὸν πύργον σου ὡς νεῖον Βαβὴλ εἰς τὸν οὐρανόν· ἐν ᾧ τοσοῦτον ὑπερφανεύμενος λογίζεσαι Θεόν, σκώληξ ἐκέντησε ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἔργου σου, καὶ ἅπας ὁ καπνὸς ἐκεῖνος διελύθη. Δὲν ἔλαβες ἀρκετὴν πείραν τῶν ἀνθρωπίνων σκευωριῶν· ἡ εὐφροσύνη σου δύνανται ὑπερνηκῆσαι τὴν τῶν ἐν εὐδωμῶν ἄλγυν· ὁ ταπεινοφρονῶν ὑψωθήσεται. Ἐγκατάλιπε, λοιπὸν τὰς σκέψεις σου, καὶ τὰ λατομημένα ὄρη σου τοὺς ὀφθαλμούς σου στρέψας εἰς οὐρανόν καὶ θάλασσαν, δὲν κατηνόησας τὴν εὐδοκίαν ὁ βεβουλωμένος κατὰ σοῦ τὰ βεῖλη αὐτοῦ κατασφραδίσθησεν. Ἡ τοῦ ἁγ. Πέτρου πλατεῖα ἦτο σχεδὸν κεκαλυμμένη ἐξ ὀγκύλων μαρμάρου ἐκ Καρράρας μετακομισθέντων καὶ ἡ τελευταία ἐκφορτωσις ἐγένετο ἐπὶ τῆς τοῦ Πιθέρου ὁχθῆς, ὅτε ὁ Βωναρόττης, ὅστις συνήθως τὸν βίον διήγε μεμονωμένος, ἀγνωστὸν τὰ συμβάντα ἐν τῇ Παπικῇ Αὐλῇ, ἀνέβη τὸ Βατικανὸν ἵνα αἰτήσῃ τὰ χρῆματα, ὅπως ἀνταμείψῃ τοὺς ναύτας· τῷ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἡ Αὐτοῦ Ἄγ. ἦτο ἀόρατος

ἐπανήλθε μετὰ τινος ἡμέρας, καὶ ὑπερέτης εἰργων αὐτὸν τῆς εἰσόδου τῶν λέγει ὅτι δὲν ἡδύνατο νὰ εἰσέλθῃ. Καλῶς ἀπήτησεν ὁ τεχνίτης ἀγανακτῶν, ὅταν ὁ Ποντίφης μὲ μεραπέμψηται λέγει αὐτῷ ὅτι ἐγὼ ἀπέπληθον καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνεχώρησεν εἰς Φλωρεντίαν. Ὁ Πάπας ὅστις βαρέως ἔφερε τὴν ἀναχώρησιν ἀνδρὸς οὐ νόμιζεν ὑποτεταγμένον εἰς πᾶσαν αὐτοῦ διαταγὴν, μαθὼν τὴν ἀπάντησιν καὶ φυγὴν αὐτοῦ, ἐπέμφε τέσσαρας ταχυδρόμους ἵνα τὸν ἐπαναγάγῃσιν· οὗτοι δὲ καταλαβόντες αὐτὸν καὶ βλέποντες ὅτι αἱ δεήσεις αὐτῶν ἀπέβαινον μάταιαι, ἀπεφάνισαν νὰ ἐνεργήσῃσι διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ ὁ τεχνίτης λαβὼν τὰ ὄπλα τρομερὰ τῇ φωνῇ ἀέκραξε· ὁ προβαίων ἀπεθάνη. Οἱ ἀπεσταλμένοι τότε ἐντρομοὶ ἐγκατέλειπον αὐτὸν καὶ ὁ Πάπας ἠπέλιψε νὰ καταστρέψῃ διὰ πυρὸς καὶ αἵματος τὴν Φλωρεντίαν ἐὰν δὲν τῷ ἀπεδίδοτο ὁ γλύπτης αὐτοῦ. Οὗτος τέλος πάντων παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐκεῖνης πεισθεὶς κατέστειλε τὴν ὄργην καὶ ἐπανήλθε εἰς Ρώμην.

Ἰούλιος ὁ Β' ἤριστα ὅταν τῷ ἡγγέλωι ὅτι ὁ Βωναρόττης ἀρκετο καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ εἰσέλθῃ. Ὁ τεχνίτης εὐσεβάστος ἐγονοπέτησεν ἀλλὰ καὶ ἀνεδεικνύετο πλήρη τῆς ταπεινοφροσύνης, οὐχ ἦττον ὅμως εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἐνεφαίνετο μᾶλλον ὁ τύφος ἢ ἡ μεταμέλεια. Οἱ περιεστάτες ἔτρεμον διὰ τὸν γλύπτην πλὴν οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ὀμιλήσῃ. Μετὰ μακρὰν ὅμως σιωπὴν ὁ Καρδινάλιος Σοστερίνι ἐθάρρησε νὰ ἀποτρέψῃ τὴν θύελλαν λέγων· «Ἄγιε Πάτερ, συγγνώμην ἔχετε τούτω τῷ τεχνίτῃ, οὐχὶ ἐκ κακίας ἀλλ' ἐξ ἀγνοίας ἤμαρτε.» Πρὸς αὐτὸν ὅμως ὁ Πάπας ἀπήτησε· «Ὅποια τόλμη ἐστὶν ἡ ἰδική σας νὰ κατηγορήτε τὸν γλύπτην μου; Ἐὰν δὲν μοὶ τὸ ἀπηγόρευσε τὸ σέβας πρὸς τὸ ἀξιώματάς ἐτι σφοδρότερον ὠμίλου.» Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ὁ Μ. Ἀγγέλος καὶ ὁ Ποντίφης συνδιελέγοντο μετὰ τῆς ἑπιθυμίας γλυκότητος. Οὗτος δὲ ἀναχωρῶν τῷ ἔλεγε· Σκέψθητι, ὦ Μ. Ἀγγέλε, ὅτι τὸ μνημεῖόν μου σὲ περιμένει.

Ὁ γλύπτης ἐδαπάνησε δεκαεὶς μύρια εἰς τὸ κολοσσάϊον ἐκεῖνο ἀγαλμα ὅπερ ὁ Ἰούλιος τῷ εἶχε παραγγείλει διὰ τὸν νεῖον τοῦ ἁγίου Πιτρωνίου, καὶ ἐν τούτοις οἱ

ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐραδιοῦργησαν καὶ πάλιν ἐνέδρυσαν αὐτόν. Ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ἦτο ὁ Βραμάντης καὶ ἐν αὐτοῖς συνηριμμεῖτο καὶ ὁ Παραήλ· ἀλλὰ κατ'εὐτυχίαν τοῦ ἡμετέρου τεχνίτου ὅσω μᾶλλον ὁ φθόνος ἐπειράτο νὰ ἐνεδύσει αὐτὸν τόσῳ ὁ Ποντίφης ἐχαρίζετο αὐτῷ. Τὸ μῖσος αὐτῶν ἀδικον, ὠφέλησε τὸν Μ. Ἀγγελοῦ περισσότερον ἢ δὲν ἤθελε τὸν βοηθήσει εὐκρινῆς φιλία· δὲν κατέβαλον ὁμῶς τὰ ὄπλα, ἀλλὰ ἡν ὁδὸν ἐβάδισαν· ἀντὶ νὰ μέμφωνται τὸν τεχνίτην τὸν ἐπήνεσαν ὑπερμέτρως· καὶ οἱ ἔπαινοι αὐτῶν ἦσαν μᾶλλον ἰσοδύνατοι τῶν συκοφαντιῶν. Ὁ Βωναρόττης ἦτο μέγας γλυπτῆς, καὶ ἐνεκωμίασαν αὐτὸν ὡς ζωγράφον, καὶ ἡ δολιότης αὐτῶν δὲν ἐματαιώθη· ὁ τεχνίτης δὲν ἐξέπεσε τῆς τοῦ Ποντίφικου χάριτος καὶ εὐνοίας· πλὴν περὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ δὲν ἐγένετο παντάπασι λόγος εἰς τὸ μέλλον.

Ἐν τῷ τοῦ ἀρίστου τούτου τεχνίτου βίῳ ὑπῆρξε τρομερὰ στιγμή ἣν οὐδὲν δράμα θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπεικονίσῃ ἀκριβῶς. Κατὰ τὸ ἔτος 1508 ὁ Μ. Ἀγγελοῦ φθάσας ἐκ Βωνωνίας πορεύεται εἰς τὸ Βατικάνον κόνεως πλήρης, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἰδρῶτι στάζον καὶ ἐκ τῆς μακρᾶς ὁδοῦ ἀσθμαίνων. Ὁ Πάπας ἐναγκαλιζέται αὐτόν, λίαν φιλοφρόνως τὸν ὑποδέχεται.—Ὁ ἀνδρία μου;—ἔτοιμος ἢ τῆς ἡμετέρας Ἀγιότητος εἰκὼν ἐγείρεται γιγαντιαία, καὶ κατὰ τὸ ποδοῦσθον ἀκτινοβολεῖ εἰς τὴν δεξιάν σου ἐξίσωξεν τρόμον τῶν ἀσθεῶν.—Ἄς συνδιαλέξωμένον δὲ νῦν περὶ ἀνωτέρων πραγμάτων. Εἰπέ μοι αἱ ἡμέραι σου δὲν ἀφιερῶθησαν πρὸς ἐμὲ;—Εἰμί εἰς τὰς διαταγὰς σου. —Ὁ Πάπας τότε ἐγείρεται καὶ σπρίγγων τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου, τῷ δεικνύει πάντα τὰ συντελεσθέντα ἔργα· τὰς εἰκοδομὰς τοῦ S. Gallo, τὰ ἔργα τοῦ Bramante καὶ τὰς τοιχογραφίας τοῦ Παραήλ. Ὁ Βωναρόττης πάντοτε δίκαιος καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ λίαν ἐνεκωμίαζε τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ διερχόμενοι διὰ τῆς τοῦ Ἀγ. Πέτρου πλατείας, εἶδον τὰ ὑπέρογκα μάρμαρα ἅτινα ἐφαίνοντο περιμένοντα τὸ γλυφεῖν τοῦ ἐξόχου γλυπτου εἰς κατεργασίαν αὐτῶν· παρετήρησαν τὸν ναόν, τοὺς κήπους, τὰ ἀνάκτορα καὶ τέλος εἰσήλθον εἰς τὸ Πάπα Εὐστότου παρεκκλήσιον.

Ἡ ἡμέρα ἐκλινε καὶ ὁ Πάπας στὰς ἐν

τῷ μέσω τοῦ εὐρυχώρου ἐκείνου Παρεκκλησίου ὕψωσε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν θόλον εἰπὼν: Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοῦ μου τὸ ὠραῖον τοῦτο μνημεῖον ἔμενεν ἐν μέρει ἀτελεῖς βουλόμαι ὅπως οἱ μεταγενέστεροι εἰπωσιν· Ἰούλιος ὁ Β'· συνετέλεσεν ὅτι Εὐστότος ὁ Δ'· ἤρτισε, καὶ ἰδοὺ τὸ ἔργον ὅπερ σοὶ ἀνατίθημι.—Σὺ ἔση ταῦτο χρόνως ὁ ζωγράφος καὶ ὁ ἀρχιτέκτων· σὺ θέλεις ἐπικοσμήσει αὐτὸ τοιχογραφίας καὶ ἀγάλμασι μέχρι τοῦδε ἢ εὐφῶια σου ἀνεφάνη ὑπὸ μίαν ἐποψίν ἀλλὰ ὅταν ἰδῇ τις τοῦ Παρεκκλησίου τούτου τὸν θόλον θὰ ἀνακράξῃ· ὁ Μ. Ἀγγελοῦ οὐ μόνον τῇ γλυπτικῇ ἀλλὰ καὶ τῇ ζωγραφικῇ πάντα ὑπερέσχε.

Ὁ ζωγράφος ἠτένισε τὸν Πάπαν ὅπως ἐνηνοσήσῃ ἐὰν ἀληθῶς διελέγετο καὶ βεβαιωθείς περὶ τούτου ἀπήντησεν· ἐγὼ ἐπιτηδίσω τὴν γλυπτικὴν καὶ οὐδέποτε ἔλαβον ἀνά χεῖρας τὴν γραφίδα. Ἀληθές ἐστὶ ὅτι ἔγνογράφησα πρωτόγραφον διὰ τὴν αἰθουσα τῆς Βουλῆς ἐν Φλωρεντία, ἀλλ' ἦτο ἀπλῶν πρότυπον. Θέλετε ἴνα εἰς τὴν ἡλικίαν μου ἐπιτηδίσω ἄλλην τέχνην.—Τὸ εἶπον, σὺ πρέπει νὰ ὑπακούσης.—Καὶ ἐγὼ ἀπαντῶ ὅτι ἢ Ὁ Ἰ. Ἀ. δὲν ἐσυλλογίσθη περὶ τούτου· αὐτὴ εἶναι παγὶς ἢ μοι ὑπέτεινον οἱ ἀντικαλοὶ· ἐὰν ἀποποιούμαι, ἀπομένω ἀνευ ἐργασίας καὶ ἐκπίπτω τῆς ἡμετέρας εὐνοίας· ἐν ἑπιθυμῶν ἀφεύκτως θὰ ἀποτύχω ἀναλαμβάνον ἔργον ἀπάδον τῆς ἰκανότητός μου καὶ θὰ ἀπολέσω τὴν φήμην ἣν ἀπέκτησα διὰ τῆς τέχνης μου· οὐχ' ἦτον ὁμῶς θὰ ὑπομείνω τὴν ἡμετέραν ἀναγκάτην μᾶλλον ἢ νὰ ἐκτεθῶ εἰς βέβαιον ὄνειδος. Ἀναχώρῳ εἰς Φλωρεντίαν.—Ὁ Ποντίφης οὐ δίδων αὐτῷ ἀπάντησιν ἀπήλθεν, ἐν ᾧ μνημεῖοι ἀπαιτοῖσι διαλογισμοὶ ἀλώνισον εἰς τὸν ναόν τοῦ Μ. Ἀγγελοῦ. Τίς δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς του; Ἡ ἱστορία δὲν παρέχει ἡμῖν παράδειγμα ὁμοίας βασάνου· πλὴν ὑπερανθρώπου δύναμει, ἀξιωθεῖς, ὑπὸ τῷ κτηνήματι δὲν κατεβλήθη. Ἴδεν ἄνθρωπος ὅστις ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ἐπλασε τεσσαράκοντα ἀνδριάντας, ὅστις διὰ μόνῃς σφουρηλάτσεως δύναται νὰ δώσῃ αὐτοῖς τὴν ὑπαρξίν καὶ νομίζων ἤδη φθάσασα τὴν στιγμήν τοῦ ἔργου· καὶ ὁμῶς αὐτὸς οὗτος αἰφνης ὀφείλει νὰ μεταβάλλῃ πρόθεσιν, σκοπὸν καὶ

μέσα νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ βασιλεῖον τῶν σκιῶν καὶ χρωμάτων, καὶ ἐν διαστήματι μιᾶς νυκτὸς νὰ ἐπεδοθῇ εἰς ἄλλην τέχνην.

Ὅποιος ἀπειροῦς ἄγων! Οὗτός ἐστι ὁ λαμπρότερος θρίαμβος τῆς ἀνθρωπίνου βελήσεως. Ὁ Πάπας ἐπανῆλθε τῇ ὑστεραία πρὸς τὸν τεχνίτην καὶ εὖρεν αὐτόν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς ἣν εἶχεν αὐτὸν ἀφήσει τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὴν γῆν ἀκίνητος περιστρέφει σκυθρωπὸς τὸ βλέμμα καὶ ἐφαίνεται βεβουτημένος εἰς βαθεῖαν μελέτην· αἱ μανίαι ταύτης τῆς μακρᾶς νυκτὸς εἶχον ἀφήσει τὰ ἴχνη αὐτῶν ἐπὶ τῶν μεμαρμένων παρειῶν του, καὶ ἐπὶ τῶν βεβαρμένων ὀφθαλμῶν του, ἀλλὰ τὸ τῆς εὐφροσύνης πῦρ ἠχτινοβόλει ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ.

Καλῶς, τῷ λέγει ὁ Πάπας. Ὁ Μ. Ἀγγελοῦ ἀπεκρίθη, θὰ ἐνεργήσω ὅσον ἐπιθυμεῖτε.—Ἐγὼ, ἀπήντησεν ὁ Πάπας, δὲν ἀμφέβαλλον περὶ τούτου. Πίστευσόν μοι, φίλε, οἱ ἐχθροὶ σου ἐνόμιζον ὅτι ἤθελον σοὶ ἐπιφέρει βλάβην, καὶ ἀπ' ἐναντίας σοὶ παρεσκεύασαν νέον θρίαμβον. Ὁ Βραμάντης θέλει ἀνιδρύσει τὸ πῆγμα—(ἐν ᾧ ὁ φθονερὸς οὗτος ἀρχιτέκτων εἶχε συμβουλεύσει ἵνα αἱ τοιχογραφίαι διαιρεθῶσι μεταξὺ τοῦ Μ. Ἀγγελοῦ καὶ τοῦ Παραήλ, ὅπερ ὁ Πάπας ἠρνήθη)—Εἰς τὸν Βραμάντην λοιπὸν ἀνετίθη ἡ προμήθειος τῆς ἀναγκαίας ζυλείας διὰ τὸ πῆγμα, οὗτινος ἰδρῶθέντος ὁ Μ. Ἀγγελοῦ ἐκλείσθη εἰς τὸ Παρεκκλήσιον κυριευόμενος ὑπὸ ἀγανακτικῶς καὶ καταφλεγόμενος ὑπὸ τῆς δόξης μὴ θέλων νὰ ἰδῇ οὐδένα. Συντελέσας τὰ πάντα, ὁ ὀργητικὸς τεχνίτης ἐνεχείρισε τὴν οἰκογενίαν, καὶ ἠθέλησεν ὅπως ὁ ἀσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Giuliano di S. Gallo προσδιορίσῃ τὴν ἀμοιβήν. Καὶ πρῶτος ἤδη φεραν ἡ δικαιοσύνη ὑπερίσχυσε τοῦ φθόνου, προτείνας 15,000 δουκάτων. Τὴν ἐπαύριον μετεπέμψατο ἐκ Φλωρεντίας Giacomo di Sandro, Angiolo di Donino Granacci, καὶ τοὺς περιφημοτέρους τοιχογράφους· ἔδωκεν αὐτοῖς νὰ ἀναβῶσιν ἐπὶ τοῦ ἱερῶματος καὶ νὰ ἐργασθῶσιν ἐπὶ τινι χρόνῳ πλείονος τοῦ δύο ἢ τρεῖς ὥρας ἡμέρας εἰς ἐκμάνησιν τῆς ζωγραφίας· ἔδωκεν αὐτοῖς μεγίστην ἀμοιβήν, ἐξήλειψε τὰ δοκίμια αὐτῶν καὶ ἀνέλαβε τὸ μέγα ἔργον.

Ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπικουρίας ἐσθένους τὴν

τίτανον, ἤλθε τὰ χρώματα, καὶ ἀδύνατον ἔστι νὰ ἐκφράσῃ τις τὴν καρτερίαν αὐτοῦ ὅπως ὑπερνικήσῃ τὰς μικρὰς δυσκολίας τέχνης νέας πρὸς αὐτόν· ἐνίστος μικρὰ ποσότης ὕδατος, στρώσει λεπτότερα ἢ πικνοτέρα εἶδεν εὐρώπα ἢ κατέρριπτε τὰς ζωγραφίας ἤδη ἐτοίμους. Ἡ εὐφροσύνη ὁμῶς δύναται νὰ νικήσῃ τὰ μικρὰ ὡς καὶ τὰ μεγάλα προσκόμματα. Ἦδη ἡ τίτανος καὶ τὰ χρώματα ὑπήκοον εἰς τὸν ὑπέρτατον τεχνίτην ὡσπερ ὁ μάρμαρος καὶ ὁ ὀρυζαλκός ὑποδουλωθεῖσθαι τῆς ὕλης, οὐδὲν ἄλλο τῷ ἀπέμεινεν ἢ νὰ ἐξεικονίσῃ τὴν μεγάλην αὐτοῦ βιβλικὴν ἐποποιίαν ἐν μιᾷ μόνῃ νυκτὶ συλληφθείσῃ.—Ἡ σκέψις τοῦ Δάντου, Θεοῦ ποιητοῦ, ὑπὸ ἄλλην μορφήν ἐνσαρκωθείσα, οὕτως εἶπεν, ὑπὸ τοῦ ἀρίστου τεχνίτου, ἐξετυλίσσετο εἰς τὴν ζωγραφίαν. Ἴσον ὕψος κατὰ τὸ ὕψος, ἴση ῥοπή πρὸς τὴν ἐνόητα! Ἀμφότεροι συμπεριέλαβον εἰς τὸ μέγα ἔργον αὐτῶν ἅπασαν τὴν κτίσιν καὶ πάντας τοὺς αἰῶνας, ἀπὸ τῆς τῶν Ἀγγέλων πτώσεως μέχρι τῆς ἐσχάτης κρίσεως. Δὲν θέλω περιγράψῃ τὸ ποίημα τοῦ Μ. Ἀγγελοῦ πρὸς τοὺς μὴ ἰδόντας αὐτὸ, καθὼς δὲν θέλω εἰσηγηθῆ τὴν τοῦ Δάντου ἐποποιίαν πρὸς τοὺς μὴ ἐνηνοήσαντας αὐτήν· τοῦθ' ὅπερ θὰ εἴη ὀμιλῶν περὶ μουσικῆς τοῖς κωφοῖς καὶ τοῖς τυφλοῖς περὶ χρωμάτων. Ὁ Βωναρόττης εἶχεν ἤδη δαπανήσει εἰκοσι μῆνες εἰς τὸ γιγαντιαῖον ἔργον του. Καθ' ἣν ἡμέραν κατέβη τοῦ πῆγματος, οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶχον ἄρρηστον συνηθείαν νὰ ἐνατενίζωσιν πρὸς τὰ ἀνω ὡς δὲν ἠδύνατο πλεον γὰ τοὺς στρέψῃ κατὰ γῆς. Ἀλγεῖνόν σύμβολον τῆς εὐφροσύνης ἦτις ἐπὶ τινι χρόνῳ ἐν τοῖς οὐρανίοις διαστήμασι διαμείνας, ἀναγκάζεται νὰ καταβῇ ἐκ νέου εἰς τὸν γῆιν κόσμον, ἀληθῆ τῆς Βαβυλωνῶνος ἐξορίαν. Ἐν τῷ μέσω παντοειδῶν βασάνων ἐξ ἧς κατέβληθη ὁ τεχνίτης ἐν τῇ σκληρᾷ ταύτῃ δοκιμῇ δὲν πρέπει νὰ παραλείψωσιν τὰς ἀνυπομονησίας, τὰς ἐνοχλήσεις καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀπειλὰς. Ἡμέραν τινὰ κατεκρίθη ὅτι μετρίαν χρῆσιν ἐποιήσατο ζωηρῶν χρωμάτων καὶ ὅτι ἐφαίνετο στέρησις κοσμημάτων. Ὁ Βωναρόττης ἀπήντησε· Ἐκεῖνοι οὗς ἐγὼ ἀπεικονίσα δὲν ἔφερον χρυσὸν οὐδὲ ἀργύρον· ἦσαν ἄνιστοι ὀλιγωροῦντες τοῦ πούτου καὶ τῆς γενίας ἐρασταί.

Μετά ταῦτα ἐπέμψαντο αὐτῷ ὅτι μετὰ πολλῆς θρασύτητος εἰργάζετο καὶ πρὸς τοὺς ἀντεῖπε ὅτι τὸ ἔργον ἤθελε συντελεσθῆναι ὅταν ἤθελον μετρήσει αὐτῷ τὴν ἀμαρτίαν του. Πλησιαζούσης δὲ τῆς τῶν Ἁγίων Πάτων ἑορτῆς, ὁ Πάπας τῷ ἐμήνυσεν ὅτι ἦτο ἀμετάκλητος αὐτοῦ γνώμη κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ ἱεροουργῆσῃ ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ καὶ ὁ τεχνίτης διάταξε τὴν ἄρσιν τοῦ πύργου.

Ἀναθανῆτος τοῦ ἐξαισίου ἐκείνου τῆς τέχνης ἔργον πρόμερῶς πάντας ἐχθρούς τε καὶ φίλους κατέπληξε. Ἐτιμήθη καθὼς καὶ νῦν τιμᾶται ὡς τὸ τῆς ἀνθρωπίνου τέχνης θαῦμα. Ὁ τεχνίτης δὲν ἦτο ἐμὴν τράχοντα ἐπὶ τῶν τῆν ἡλικίαν. — Ἀναδείχθοντος Ποναίτηρος Λέοντος τοῦ Γ. ὁ Μ. Ἄγγελος διῆλθεν ἐννέα ἔτη ἐν ἀργία μεταξὺ διωγμῶν καὶ ὀδυνῶν. Ἐνταῦθα δὲ εὐκαιρὸν εἶπεῖν μετὰ τοῦ οὐρανοβόμου Ποητοῦ La meretrice (I) che mai dall'ospizio Di Cesare non tolse gli occhi putti, Morte comune, e delle corti vizio Inflammò contra fu i gli animi tutti . . .

(Inf. 13)

Ἐφαίνετο γεγραμμένον ἐν τῇ Λιωνίῳ Βιβλίῳ ὅτι τοῦ τεχνίτου τούτου ἡ δόξα ὤφειλε νὰ καταπέσῃ ὡς χεῖμαρρος ὅστις ἀπέπλω ἐμβάλλων ἐπὶ πλεον τὴν θαλάσσιον τῆς φλεβῆς αὐτοῦ δεικνύει. Διαρκούτων τῶν γεγονότων τῶν μηνῶν ἀξιωματικῶν ἐπὶ τῶν γεγονότων ὅπερ μεγίστην τῶ περιλάμβανον.

1) Δίνεταται τὸν φθόνον.

ΕΛΛΗΝΙΣ ΜΗΤΗΡ

(ἱστορικὸν διήγημα)

Ἦτο πτωχὴ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ἄπονητων, τριάνοντα δύο μόλις ἐτῶν καὶ σκευῶν ἀποστράτου λοχίου. Κατόκει εἰς παλαιάν τινα καὶ μικρὸν οἰκίαν ἐν τῇ ἐπίσης παλαιᾷ ἐκείνῃ συνοικίᾳ τῶν Ἀθηνῶν τῇ καλουμένῃ Πλάκα.

Ὁ σύζυγος αὐτῆς πρὸ τριετίας ἀπέθανεν ἀπόπληκτος, ἐκτός δὲ τοῦ Θεοῦ, οὐδέναν προστάτην εἶχεν ἐπὶ γῆς.

Αἱ μόναι ἐλπίδες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἦσαν μικροκόρη

— δεκαεξάτης ἄγγελος ἡ Ἐλένη τῆς— καὶ ἡ εὐτελεστάτη τοῦ μακαρίτου συζύγου τῆς εικοσάδρακμος μηνιαία σύνταξις.

Ὁ σκοπὸς καὶ τὰ μέσα τῆς ζωῆς αὐτῆς!

Ἐν ὅσῳ ὁ μακαρίτης σύζυγός τῆς εἶπεν εἶχεν ὀλιγωτέρως στερήσει ἢ ὀδύνας, διότι ἐκτός τῆς συντάξεώς του ὁ καλὸς οἰκογενεάρχης εἰργάζετο παρὰ τινι τυπογράφῳ ὡς διπλωτῆς καὶ ἐκέρδιζεν μίαν καὶ δύο δραχμὰς τὴν ἡμέραν ἀλλ' ἀπ' ὅπου ἀπόλασον ἡ δύσμορος αὐτὴν αἱ στερῆσεις αὐτῆς πύξσαν.

Περὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην ἀπέσυρε τὴν κόρην τῆς ἀπὸ τοῦ σχολείου διότι δὲν εἶχε πλέον νὰ τὴν ἐκδύη οὐδὲ νὰ τῇ προμηθεύῃ τὰ ἀναγκαίουσιντα βιβλία καὶ εἶδη διὰ τὰ ἐργάσιμα τῆς.

Ἐπώλησε μικρὰ τινα κοσμήματα τὰ μόνα λείψανα τῆς συζυγικῆς εὐτυχίας τῆς ἀπομείνασα μετὰ μόνον τὰ ἀπολύτως εἰς αὐτὰς ἀναγκαῖα ἐπιπλά καὶ φορέματα. Ἡμέραν τινὰ ἐν τῇ ἀπελπίσει τῆς ἐσκέφθη νὰ ὑπέγη ὑπέρροια, ἐκ δὲ τοῦ μισθοῦ τῆς τῶν τυχηρῶν τῆς καὶ τῆς μηνιαίας συντάξεως τοῦ συζύγου τῆς νὰ διατηρήσῃ, νὰ ἐπιμεληθῇ, νὰ μορφώσῃ τὴν κόρην τῆς ὡς ἐπότης, ὡς ὀνειρούτο ἡ φιλόστοργος φαντασία τῆς.

Τὸ ἐσκέφθη ἀλλὰ δὲν τὸ ἀπεράσισε! μόλις ὁ σάλος τῆς ἀπελπίσεως τῆς παρελθόν ἀνελογίσθη τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς ἀπὸ τὴν κόρην τῆς ἀνεμέτρησε τὸ μέγεθος τῶν διαφορῶν κινδύνων εἰς οὓς ἡ ἀθῶα αὐτῆ ὑπαρξίς θὰ ἐξέτιθετο εἰς ἡν θέσιν μάλιστα ἐφάπατος καὶ στενάχασα εἶπε κατ' ἐρωτήν.

Ἐπὶ τῆς ἡμέρας καὶ ἀλλὰ ποῦ ν' ἀρίστω κόρην γενναίην, κόρην τῆς παντοῦρας; εἰς τίνας χεῖρας νὰ ἐμπιστευθῆσθε; ν' ἀπογορευθῶ τὸ παιδί μου; τί ἄλλο ἔργον ἔρχομαι εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ ἐμὲ; τί ἄλλο ἔργον ἔχω ἐκτὸς τὰ μάτια μου;

— Ὅσοντα δὲ ψυχοζόουσα ἔκλαιεν ἔκλαιεν!

II

Ἦτο σκηνὴ ἢ θὰ διηγήθωμεν νῦναι ἐκ τῶν σκηνῶν! Ἐκείνου τοῦ πόνου, οὐχὶ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, ὅστις μετὰ τὴν στάσιν αὐτοῦ καὶ τοποθετεῖ ὡς βούλεται τὰς πτυχῆς του, ἀλλὰ τοῦ πόνου ἐκείνου ὅστις δὲν εἶναι ἄλλο ἐμὴ ἢ θάλασσα καὶ ἀνημέλιτος καὶ ἀπροσποίητος ἐκφρασις τῶν οἰκογενεῶν καθημερινῶν σκηνῶν, αἰτῶς ἐκτυλίσσονται εἰς τὰς οἰκίας ἐκεῖνας ἐν αἷς θαλασσῆς ἢ πένια καὶ ἡ θλίψις.

Μίαν ἡμέραν, τῶν τῶσων μικρῶν ἡμερῶν ἃς διέπληνον, ἡ κόρη συνέλαβε ἐπ' αὐτοφάρον τὴν μητέρα κλαίουσσαν χωρὶς δὲ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ αἴτιον τῶν δακρυῶν τῆς ἤρχοιτο καὶ αὐτὴ τὰ κλάματα.

— Μητέρα μου Μητερούλα μου ὑπετραύλισεν ἡ πτωχὴ Ἐλένη καὶ ἐρίβθη εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς ὡς ροδισμένην χελιδῶν εἰς τὴν φωλαὴν τῆς. . . .

Τὶ νὰ ἀποκριθῇ ἡ δύσμορος μήτηρ εἰς τὰ στίλβοντα ὡς οἱ ἀδάμαντες ἐπὶ τῶν γλωσσῶν παρειῶν τῆς θυγατρὸς τῆς δάκρυα;

Ἡ ἔκφρασις, ἡ γλώσσα, ὁ λόγος εἰσὶν ἀνίκανοι διερμηνεῖς τοῦ αἰσθημάτων τοῦ κυριεύοντος εἰς τοιαύτας περιστάσεις τὴν μητρικὴν καρδίαν.

Εἰς τὰ κατὰ σταγόνας βέοντα εὐγλωττα ἐκεῖνα ἐρωτήματα τῆς θυγατρὸς ἡ μήτηρ ἀπεκρίθη μὲ περιπέτειας καὶ φιλήματα.

Εἰς τὰς μεγάλας τρικυμίας οἱ ναυκλήροι χέουσι ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἔλαιον καὶ ἡ τρικυμία κατευναζεταί καὶ τὰ κύματα ἡσυαζούσιν.

Εἰς τὴν τρικυμίαν τῆς μητρικῆς καρδίας τὸ ἔλαιον ἀντεκατέστησκον τῆς θυγατρὸς τὰ ἅγια δάκρυα.

— Ἄ! μὴ μοῦ τὸ κρούσει Μητέρα μου κλαίεις διότι δὲν ἔχεις χρήματα.

Ἡ μήτηρ δὲν ἐπρόφρασε νὰ ἀπαντήσῃ διότι οἱ λυγροὶ τῆς διέκοψαν τοῦ παραπόνου τῆς φωνῆν.

— Ἀλλὰ Μητέρα μου ἐπανέλαθεν ἡ κόρη ἐναγκαλιζομένη αὐτὴν δὲν θὰ πεινάσωμεν ὅχι δυνάμειθα νὰ ἐργασθῶμεν διατὶ τόσον ἀπελπίσεισαι; ὁ Θεὸς θὰ μᾶς προστατεύσῃ!

— Ναὶ εἶπεν ἡ Μητέρα ἀνακτώσα τὰς ἐλπίδας τῆς ἄλλα ποῦ εἶναι αὐτὴ ἡ ἐργασία;

Ἡ Ἐλένη ἔστη πρὸς στιγμὴν ἄφωνος, οἱ δάκτυλοι τῆς λευκῆς χερσὸς τῆς ἐψαυον ἐναγωνίως τὸ συνοφρουόμενον μέτωπόν τῆς οἰοεὶ ἀζητουήτες μίαν παρήγορον ἰδέαν ἐνα εὐέλπιν στοχαζομένην.

Εἶτα μετὰ φωνῆς σταθερᾶς καὶ γενναίας εἶπε— Γνωρίζω ὅτι ἡ Κυρία Σκαιοπούλου ἐνός ὀλίγου ὑπανδρεύει τὴν κόρην τῆς καὶ ἔχει ἀνάγκην ἐργασίας, ἐνθυμούμαι μίαν φορὰν ὅπου πολὺ τῆς ἤρσαν τὰ δύο ἐκεῖνα γυναικεῖα ὑποκάμισα τὰ ὅποια εἶχον κεντήσι καὶ ἐκτίσει εἰς τὰς ἐξέτασεις τοῦ σχολείου μου.

— Ὅχι κόρη μου ἐπανέλαθεν μετὰ παραπόνου ἡ Μητέρα ἀκόμη δὲν ἐγνωρίζεις τὸν κόσμον! ὅλλοιζα τοῦ ὅπου τὸν ρίξει ἡ μοῖρα του, κακότυχος ποῦ πέσει ποῖος τὸν σηκῶνει πλά; ποῖος τὸν γνωρίζεις;

— Ἐγὼ ἐν τούτοις εἶπεν ἡ κόρη, ἐξ τὴν παρακάλεσω πολὺ, εἶναι καλὴ Κυρία, ἐξ ἄλλου δὲ διατὶ νὰ μὴ μοῦ δώσῃ; τὰχα μου ψυχικὸ θὰ τῆς τὸ ζήτησῃ; Ἄφες ἐμὲ νὰ ἐνεργήσω! Ὡ θὰ τὸ ἐπιτύχω εἰμαι θεσβαία καὶ τότε πλέον ἀνάγκην δὲν θὰ ἔχωμεν. Ἐλα τώρα, ἄφες αὐτὴν τὴν σκέψιν, ξέφυρες ποῦ νὰ σὲ θεωρῶ μ' αὐτὰ τὰ δάκρυα, μ' αὐτὸ σου τὸ παράπονον.

Καὶ ἐνῶ ἡ Μητέρα ἔκλαιεν ἡ φιλόστοργος κό-

ρη προσεπάθει δι' ἐλπίδων καὶ ὀνειρών, δι' ἐκφράσεων καὶ θουπειῶν νὰ παρηγορήσῃ αὐτήν...

Καὶ ὁ ἅγιος εὖτος σκοπὸς αὐτῆς ἐπέτυχεν καὶ τὰ εὐέλπιδα ὄνειρα αὐτῆς ἐπραγματοποιήθησαν.

Μετὰ δύο ὥρας ἀπὸ τοῦ διαλόγου αὐτῶν αἱ δύο γυναῖκες ἐθεάθησαν ἐν τῇ ἰδίῳ Σααδίῳ, πρὸ θύρας μεγαλοπροποῦς οἰκίας ἐθα ἡ Ἐλένη ὑψωμένη ἔχουσα τὴν χεῖρα αὐτῆς τὴν ἀδραν ἐπίεζε τὸ κομβίον τοῦ ἠλεκτρικοῦ κωδῶνος, μόλις δὲ ἡ θύρα ἠνεώχθη καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἐπάτησαν τὴν οὐδὸν αὐτῆς, ἡ τελευταία ἀπελθούσα ἐποίειεν τὸ σπασίον τοῦ σταυροῦ...

Δύστηνος Μήτηρ ὁ Θεὸς μόνος γινώσκει τοὺς φόβους σου, τὴν ἀγωνίαν σου καὶ τὰς παρακλήσεις σου καθ' ἣν στιγμὴν ἀνήρηξο τὴν κλίμακα ἐκείνην τοῦ μεγάρου.

Κατόπιν μακρᾶς συνδιαλέξεως αἱ δύο γυναῖκες κατήλθον τοῦ μεγάρου κρατούσαι ἡ μὲν Μητέρα δέκα φορέματα, ἡ δὲ κόρη τὴν εἰκόνα τῆς εὐγενούς μορφῆς τοῦ τοσοῦτον ἀγαπητοῦ Κυρίου Σ τ ἄ ρ ο υ λιθογραφημένην ἐπὶ χάρτου ἀξίας 25 δραχμῶν, ὡς προκαταβολὴν τῆς δοθείσης αὐτῇ ἐργασίας.

Ὁ Θεὸς τοῦ ἐλεύους ἐσώχουσεν τὰς θερμὰς τῆς Μητρὸς παρακλήσεις.

III

Ἡ Ἐλένη, ἡ φιλόστοργος κόρη τὴν ὅποιαν αἱ γείτονες ἔφερον ὡς παραδειγμα εἰς τὰς κόρας τῶν, περὶ τῆς ὅποιας αἱ μητέρες ἔλεγον μετὰ θαυμασμοῦ εἶναι ζήλου τὸ κ ο ρ ἰ σ τ ἡ Ἐλένη τὴν ὅποιαν ἡ τρελλὴ νεότης ἀπεκάλει ἀ π ι α σ τ ο π ο υ λ ἰ τὸ δὲ γῆρας φρόνιμον, ἀπὸ πρῶταις μέχρι θαθείας νυκτὸς εἰργάζετο πρὸς συντήρησιν ἑαυτῆς καὶ τῆς μητρὸς τῆς καὶ ἡργάζετο μετὰ τοσοῦτου ἐκτάκτου ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως, ὥστε ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου κατόρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ φήμην καὶ μικρὸν τι χρηματικὸν κεφάλαιον.

Εἰς τὰς πλείστας οἰκογενεῖας τῶν Ἀθηνῶν κατέστη γνωστὴ, ὅσας δὲ ἔγενετο λόγος μεταξὺ τῶν πελατῶν αὐτῆς περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἄσπασαι σχεδὸν ἀνωμολόγου ὅτι εἰργάζετο μετ' ἐξαιρετικῆς λεπτότητος φιλοκαλίας καὶ ταχύτητος, συνεπεία δὲ τῆς φήμης τῆς ταύτης τοσαῦται ἐργασίαι τῇ ἐπισωρεύοντο ὥστε δὲν ἤρουν αἱ χεῖρές τῆς καὶ ἡ μικρὰ τῆς μητρὸς τῆς βοήθεια καὶ ἠναγκαζέτο συχρότατα νὰ ἀποποιήται τὰς προσφερομένας αὐτῇ ἐργασίας.

— Κυρία μου ἔλεγε μίαν ἡμέραν εἰς τινὰ πελάτριάν τῆς. Σὺς θεσβαίω ὅτι δὲν ἔχω καιρὸν, ἐργάζομαι μέχρι νυκτὸς, πλὴν μ' ὄλα ταῦτα δὲν προφάσω.

— Τὸ γνωρίζω, ἀπήντησεν ἡ Κυρία, ἀλλ' ἐμὲ θά μού κάμει τὴν χάριν, διότι δὲν δύναμαι νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς ἄλλην τὴν ἐργασίαν ταύτην, εἶναι δύσκολος ὡς βλέπετε, αὐτὰ τὰ φύλλα ἐδῶ, διὰ τὴν κινήσων κατὰ τὸ σχέδιον, χρειάζονται χεῖρες ὡς αἱ ἰδικαί σου.

Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐρῶσεν ἡ φήμη της. Ἡ μέγιστος χθὲς πτωχὴ ἐκέρδιζε τόσα, ὅσα οὐδὲ ἄνευραυθὴ κἂν εἴη θὰ κερδίσει ποτὲ διὰ μόνης της ἐργασίας καὶ τοῦ κόπου της.

Ἐκόσμησε διὰ νέων ἐπιπέλων τὰ ἐρημαζέντα μικρὰ της οἰκίας των δωμάτια, ἐνέδωσε καὶ ἐαυτὴν καὶ τὴν μητέρα της, διδάσκειν δὲ καὶ ἐν τῶν μαθημάτων της πλουσιοπαρόχως ἤλεε τὴν δυστυχίαν γειτονίας της.

Ἦτο εὐδαίμων δι' ἰδρωτός καὶ αἵματος ἀποκτῆσασα τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς ταύτην.

Ἄλλ' ἂν καὶ τοσοῦτον ἀδρῶς ἀπέκτησε τὴν εὐτυχίαν οὐχ ἥττον ἡ ἀστατος καὶ ταχυπέρος αὐτὴ θεότις ὄχι μόνον ἐγκατέλειπε αὐτὴν ἀλλὰ καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ νέας δυστυχίας.

Αἱ ἀγρυπνίαι ἢ προσήλοισι, ἢ κούρασις, ὁ ζῆλος καὶ ἡ φιλοτιμία τοῦ νὰ παραδίη ἐγκαίρως καὶ τελείως τὰς ἐργασίας της ἐξήντησαν τὰς ὀλιγὰς καὶ ἀσθενεῖς αὐτῆς δυνάμεις ὥστε ἐν διαστήματι ὀλίγων μηνῶν κατέστη ἰσχνὴ ὄχι μόνον μελαγχολικῇ.

Ἡ δύστηνος μήτηρ ἦτις ἐβλεπε τὴν ἀπαθῆ λην ταύτην καὶ ἦτις ἔως ἔως προηθάτο δυστυχίαν καὶ, συχνότατα τῇ ἐλεγε, ὁμοῦν νάου

— Μὴ ἐργασθῆ; σήμερον Ἐλένη μὲν, ἀδυνατῆσαι πολὺ, ἐπειτα δὲν εἶναι καὶ τὸ ἄλλο ἀνάγκη.

— Ὅχι μήτηρ μου ἀπῆντα ἡ ἀσθένεια νὰ εὐχαιριστήσω τὰς πελατριάς μου ὅτι ἔλαβον τὰς χάνω διὰ παντός.

Καὶ εἰργάζετο εἰργάζετο πάντοτε ἡ μήτηρ ἐξουσίας νυκτός. Μία εὐγενὴς ὑπερηφάνος γένους ὅτι εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς μητρὸς τῆς ἀφ' ἧς ἔβλεπε δὲ ὁ ὑπὲρ τοῦ ἔργου της καλακῆν τὴν ἀδυναμίαν της κοινωνίας τῇ ἐγέννησάν τ' ὅσοι τὸν ἄδρον τὸν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐβούλητο εὐχαιριστήσασα τὸ πάθος εἰς αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν, ὁ εὐγενέστερος καὶ ἀγιώτερος τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἐργασίας ἔρω;

Ἡ δύστηνος κόρη κατέληθη ὑπὸ τῆς ἀνεξήγητου μίαν νύκτα, ἡ μήτηρ ἦτις κέκοιτο εἰς μίαν μετ' αὐτῆς κλίνην, ἠγέρθη τῆς ἄθλιον ἕνα καφεὶ καὶ ἠρόσηπεν κατ' ὅλην τὴν νύκτα παρὰ τὸ προσκεφάλιον αὐτῆς· ἡ Ἐλένη δὲ μωρὸς δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν προσοχὴν, ἐγένετο μέλιστα δι' οὗς ἐδείκνυεν ἡ μήτηρ τὴν πόδον. Τὴν πρωτὴν ποῖν ἡ ἀνεγεσθῆ ἠγέρθη ἀπροσδοκῆτως πόνου· εἰς τὸν δεξιὸν αὐτῆς μῆτρον, φηθείσασα δὲ μήπως ἐδάγκασε αὐτὴν ἀκαίρως, περητήρησε τὸν μηρὸν αὐτῆς· καὶ εἶδον ὅτι τὸ

μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματος ἦτο ἐξοδημένον καὶ ἐρυθρῶν, πικρῶσιν δὲ ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς φλεγμονῆς· ἠγέρθη οὐχ ἥττον τῆς κλίνης της, ἀλλὰ μολίς ἐπάτησεν ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ· ἠσθάνθη τοσοῦτον τὸν πόνου ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐπιτακῆσθῆ τὴν βήθειαν τῆς μητρὸς της ἕνα φέρον μετὰ διαί· εἰς τὴν θέσιν ἐνάει ἐκάθητο καὶ εἰργάζετο.

Περὶ τὴν 4ην μ. μ. ἡ δύστηνος μήτηρ φοβηθεῖσα πολὺ προσέκλεσε τὸν ἰατρὸν ὅστις διῶρισε αὐτῇ τὰ καταλλήλα πρὸς θεραπείαν φάρμακα.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας, ἐκποτὴ ἡ Ἐλένη δὲν εἰργάζετο πλέον. Αἱ συμφοραὶ ὁμοιάζουσι τὰ πρόβλεπτα τοῦ παιμίου Ἰάτρου ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλα μετὰ τὴν ἀσθενίαν ἐπῆλθεν ἡ χρηματικὴ στέρησις, τὸ μικρὸν χρηματικὸν περισσεύμα των ἐργασιῶν της ἐξήντηθη ἔπιπλά τινὰ ἐκ τῶν νεοαποκτηθέντων ἐπωλήθησαν.

Αἱ πελάτριάς, οἱ γείτονες, αἱ φίλαι ἐγκατέλειψαν αὐτὴν· ὁ ἰατρὸς μὴ πληρωνόμενος ἐκόφειεν εἰς τὰς μητριάς προσκλήσεις, ἡ μᾶλλον ὑπέσχετο νὰ τὴν ἐπισκεφθῆ, ἀλλὰ τὸ ἐλημέριον.

Παρήλθον μῆνες, πολλοί, τὸ νόσημα μὴ ὑποβλήθη εἰς τακτικὴν θεραπείαν μετεβλήθη εἰς χρόνιον ἔλκος. Ἡ πλήρης καρὰ καὶ νεότητος Ἐλένη κατέστη σκελετώδης, αἱ ἀρκαὶ χεῖρες καὶ τὰ ὄπλα αὐτῆς διαφανῆ καὶ χλωμά, αἱ ὠραιὶ καὶ ἔμελλαν· ὀρθαλμοὶ της ἐκοιλώθησαν, ὁ δὲ θανατηφόρος σκώληξ—ὁ πόνος—προῦξένετο νέον ἔλκος εἰς τὴν παρθένον καρδίαν αὐτῆς. Ἡ κόρη ἐλημέριτο τὴν Μητέρα καὶ ἡ Μητέρα ἐβόρειτο τὴν κόρην, τὴν κόρην τὴν μαρινομένην. Ἡ δύστηνος Μητέρα τότε, ἠναγκάσθη νὰ τεινῆ τὴν χειρὰ εἰς ἐλεημοσύνην!

Ὡ Μητερ! Μητερ! ὑπάρχει τιμωρὸν ὑπὲρ τῶν ἀγιώτερον Σου ἐν τῷ κόσμῳ;

IV

Συμβαίνειν εἰν τῷ κόσμῳ παράδοξα ποίηματα· συχνάκις μὲν ἀταξίαι φέρεται τὴν τάξιν ὡς μίαν συμφορὰ ἐν εὐτυχίᾳ. Ἐγὼ αὐτὸς εἶδον ποτὲ ἀθροῦσιν τινὰ ζητούντων ἀπωλεσθέντων χρυσῶν ἐβλήθη τὸν λαμβάνετον τοῦ καὶ ἀνεύρονα πολεμίον δακτύλιον ἐκ τῶν ἀπληρώσας ἄλλας.

Ἐπάρουσι περιστάσεις, γεγονότα, συμπτώσεις τινές, ἐν αἷς καὶ ὁ μᾶλλον ὑλιστῆς διαβλέπει τὴν ἰσχνὴν τῆς θείας Προνοίας. Γρατὶ τῆς συνεισβούλευσε τὴν δύσμορον μητέρα νὰ κατέστη ἐμπειρῶν τινὰ ἰατρὸν διαμένοντα τότε εἰς Ἀθήνας καὶ θαυμασίως θεραπεύοντα τὰ τοιοῦτου εἶδους νοσήματα· ἡ δύστηνος μήτηρ ἦτις εἶχεν ἡδὴ σωματικὰς τὴν πεποιθῆσιν ὅτι αἱ ἠλθεῖς ἰατροὶ εἶναι ἀνίκανοι, διότι δὲν ἐθεράπευσαν τὴν κόρην της ὡς διὰ μαγείας ἔσπευσεν ἀμέτρως μετὰ χεῖρας

καὶ ἐκάλυψε τὸν περίφημον ἐμπειρῶν εἰς τὸν πενιρῶν οἶκόν της.

Καὶ ὄντως μετὰ μίαν ὥραν ἀκριβῶς ὁ θαυματουργὸς ψευδοκακληπαδῆς ψυχρὸς ὡς ἄλλος Ἄρρεταίος ἐμελέτα ὑπερῆρῶν τὴν πληγὴν της κόρης.

Ἡ μήτηρ ἀπέναντί του καθήμενη παρηκολούθει τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐναγωνίως προσπαθοῦσα εἰς αὐτῶν νὰ μαντεύσῃ τοὺς διαλογισμοὺς του.

Μετὰ βραχείαν ἐξέτασιν στοκαίει· πρὸς τὴν κόρην ὁ δὲ κ τ ω ρ ! ! μὴ φοβείσαι, τῇ εἶπε, θὰ θεραπεύθῃ. Τὰς μητριάς τὴν βλέφαρα ἐνεπλήθυσαν δακρύων ! ! !

Ὁ σοφὸς ζένος μόλις μετέθε εἰ τὴν ἄλλην μικρὰν αἰθουσαν τὴν πλησιεστέρην της κλιμακῶς, ἐστὴ ἀπρὸς ἐνόπιον τῆς παρακολουθοῦσας αὐτὴν μητριάς καὶ εἶπεν·

— Ἄκουσε, κυρὰ Μάννα, ἡ πληγὴ της κόρης σου εἶναι θαρετὴ πληγὴ, ἀρῆσις τὸ κακὸ καὶ παρπροῦρησε μετὰ βόταναν καὶ μετὰ νερὰ, τώρα πλὴν εἶναι ἀδύνατον νὰ θεραπευθῇ.

— Αἱ λοιπὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ ἐναγωνίως.

— Τὸ μόνον ἰατρικὸν ποῦ ἠμπορεῖ νὰ τὴν θεραπεύσῃ εἶναι δύσκολον νὰ τὸ εὐρῆς, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

— Δύσκολον; ἐπαρέλαβεν ἡ μήτηρ, ἄχ πὲς μου το, γιὰτὲ, πὲς μου το καὶ ἂν εἰς τὰ ὄρη τ' Ἀρκὰρὰ νὰ ἀνεβῶ εἶναι χρεῖα ἄν σύνερον ὄ ἀναβῶ γιὰ τὸ παιδί μου.

— Ἀλλὰ ὄν εἶναι εὐκόλον καλὸν τῷ.

Ἡ μήτηρ ἐγονεπέτησε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς καὶ διὰ βραχείαν καὶ ταπεινῶς φόνος παρεκάλει αὐτὸν.

— Σῆμα, κακότυχη, σῆμα, καὶ κρυφὸ τὸ γιὰ τὸν δὲν εἶναι, εἶναι δύσκολον μόνον νὰ εὐρεθῇ, ἄκουσε καὶ κοῖνε

Ἡ μήτηρ ἠγέρθη νὰ ἀρκασθῇ.

— Πρέπει ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς, μετὰ λίγον ζαμποῦκο θαρετὸ καὶ κρῖον πρῶτα νὰ πλύνῃ τὴν πληγὴν, κατόπιν μ' ἕνα λινο μαντήλι σφουγγαρῶτα νὰ τῆς ἀραιώσῃς ὅλην τὴν ὑγείαν· ἀπὸ εἰσιμάτης τὴν πληγὴν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι ἀνάγκη νάχῃς ἕνα κομματι κρέας ζωντανό, ὅση εἶναι ἡ πληγὴ καὶ διὰ μίαν νὰ τὸ κολλήσῃς· ἐπάνω καὶ νὰ τὸ δέτῃ σριγκά. Τὸ ἕνα κρέας μετ' ἄλλο θὰ θερήσῃ καὶ ἡ πληγὴ θὰ ἰατρευθῇ.

— Αὐτὸ μόνον καὶ θὰ θεραπευθῇ; ἠρώτησεν ἡ Μητέρα.

— Ἀπάνω στο Ἐσπόμερον ὅσοι τᾶκμακν γιὰ τρεῦθησαν, ἀλλ' ἐδῶ ἐστὴν Ἀθήνα ποῖος θὰ σοῦ δώσῃ τὸ κρέας το; ;

Ἡ μήτηρ ἔστη ἐπὶ στιγμὴν ἄρῶνος, εἰτα μετὰ φωνῆς ἀσθενούς καὶ διακεκομμένης—Ὁ Θεὸς θὰ μὲς λυπηθῇ γιὰτὲ, ὁ Θεὸς θὰ μὲς ἐλεήσῃ εἶπεν.

V

Ὅλον τὸ θάρος της ψυχῆς συνίσταται εἰς τὴν ἰδέαν. Ἡ ἰδέα εἶναι ἡ ψυχὴ παντός τοιμήματος πάσης πράξεως υπερβαίνουσας τὰ ὄρια της ἀνθρωπίνης δυνάμεως. Εἰς τὴν ἰδέαν ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότης τοῦ ἀρτῦρας καὶ τοῦ ἥρωος τῶν αἰώνων, εἰς τὴν ἰδέαν ἀνήκει ὁ θρίμβος πάσης ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς προόδου, ἡ ἰδέα μεγαλύνει τὴν ἐπιπέλα καὶ ἐμπνέει τὸ θάρρος ὅταν αὐτὴ ἐκλείψῃ τὰ πάντα θὰ παραλύσῃσιν ἡ δὲ ψυχὴ θὰ ἔσπρ.

Ἡ δύστηνος μήτηρ καταληθεῖσα ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ἐκτελοῦσα τὴν θεραπείαν τοῦ ἐμπειρικοῦ ἰατροῦ ἢ κόρη της θὰ ἰαθῇ ἐνεπλήθη θάρρους, ἐλπίδος καὶ ἀποφασιστικότητος, ὅλη δὲ χαρὰ καὶ ἐκτός ἐαυτῆς ὑπεκρίθη ὅτι θὰ ἐπιθέσῃ φάρμακα εἰς τῆς πληγῆς της κόρης της, ἀπογυμνώσασα δὲ τὸν μηρὸν αὐτῆς, εἰτα ἀποπλύνασα τὴν πληγὴν της εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἔτερον δωμάτιον καὶ ὡς μαινομένη ἠνοιξε μικρὸν τῖνον σύρτην, ἐξήγαγε μάχαιραν καὶ μετὰ ἀστραπιαίας ταχύτητος ἀπέκυψε τεμάχιον κρέατος ἐκ τοῦ μηροῦ της ὅπερ λαβούσα εἰς τὰς αἰμωσάζουσας χεῖρας της ἐπάνηλθεν εἰς τὴν κλίνην τῆς περιμενοῦσας ὀθῶας θυγατρὸς καὶ προσέκολλησεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς πληγῆς· ἐπίδασα αὐτὸ ὡς ὁ ἰατρὸς! τῇ παρογγεῖλε.

Ἡ δύστηνος κόρη μίχῃ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδὲν ἔνοιεσε, ἀλλὰ μόλις ἡ μήτηρ ἐν ἀγνοίᾳ της ἔβλεπε τὰς αἱματωμένας χεῖρας της καὶ ἡ κόρη εἶδεν αὐτὰ καὶ τὴν ἀσρότητα τοῦ θανάτου ἐπὶ τῶν προσώπου της, ἀνετινάχθη καὶ ἀπέθηκε σπαρακτικὰ κλάδων, κραυγῆν.

Ἡ Μητέρα ἐκατέληθη ὑπὸ τῆς παραχθῆς, λαβούσα ἀρῶνας, τοῦ μεγέθους τῆς πράξεως ἢ ἐβόρειτο ἑστῶτος· καὶ πληγείσα ὑπὸ τῆς κραυγῆς τῆς κόρης τῆς ἐλείπετο μνησεν καὶ κατέπεσεν, ἡ δὲ κακῆν ἐκαταβούσα τὴν λειποθυμίαν αὐτῆς· ὡς ὅταν αὐτὴ καὶ ὑποπευθεῖσα αὐτοκτονίαν ἐκ τοῦ κεφαλῆς ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ κατὸρῶσαντος αἵματος ἤρξατο γαστρίαν ἀναυγάζουσα θ ὁ ἦ θ ε ι α ν , ἔ λ ε ο ς , εὐ δ ι σ π λ α γ χ ῆ ι α ν ! Εὐτυχῶς οἱ γείτονες ἀκούσαντες τὰς σπαρακτικὰς τῆς κόρης κραυγὰς ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν, καὶ τὴν μὲν μητέρα περιέτρεψαν παρασχόντες πᾶσαν ἐπιτήρησιν, τὴν δὲ δύσμορον κόρην καθύρτασαν ἀποδύσαντες αὐτῇ τὴν μητέρα.

VI

Εὐτυχῶς δι' αὐτὰς καὶ πρὸς τιμὴν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ὁ ἠρωϊκὸς, ἡ φιλοσοφικὴ τῆς Ἐλληνίδος μητρὸς διεσαλιεθῆ ἀνὰ τὴν πόλιν της Πι ἀ λ λ ἄ δ ο ς , ὁ δὲ καλὸς τῶν Ἀθηναίων τύπος

ὀλίγων μόλις ὥραν ὑπὸ βαρυτάτων καὶ μελαίνων νεφῶν κεκαλυμμένους οὐρανούς, ὁ πρὸ ὀλίγων ὥρῶν ὄμβρος χέων ἐπὶ τῆς Καιρωπίας, καὶ ἀγραπᾶς καὶ βροντᾶς ἐκχέων ἀγαστος οὐρανὸς ἡμῶν, ἦτο νῦν ἀνεφέλος· καὶ ἡ σελήνη ἐρώτιζε διὰ τοῦ λαμπροῦ φωτός της τὴν ὁδόν. Προυχώρησα καὶ μετὰ τινα λεπτὰ εὐρέθην παρὰ τὴν πλατείαν τοῦ θεάτορου τῶν Ὀλυμπίων. Ἡ σελήνη ἐρώτιζε πᾶ περιεξ. Ὅλιγον περαιτέρω ἐφαινετο ὁ Ἰλισσός, πλημμυρισμένος, ἄγριος, παφλάζων καὶ μετ' ἀπαίστου κρότου βέαν. Τὸ ὀρμητικὸν βέμα αὐτοῦ ἐφαινετο καταύμαυρον. Ἡ πλατεία τῶν σύλων ἦτο διηρημένη ἐνιαχοῦ εἰς ρύκκας· ἐξ ὀμβρῶν ὕδατων, ἐλαφρὰ δὲ ὀσμὴ βροχίου ὕδατος ἐξεπέμπετο ἀπὸ τοῦ ἄλιπθροῦ ἐδάφους· Ἀεπτός ἀπὸ ἔπνεε, μακρὰν δὲ πρὸς τὸν ὄριζοντα παρὰ τὴν θάλασσαν ἤστραπτεν ἐνίοτε καί τοι τοῦ οὐρανοῦ ἀνεφέλου ὄντος, καὶ πλησίον μου ἤκούετο ὁ μονότονος ἐκείνου ἤχος τῶν ρύκκων, ὧν ὅμοια ὑπερέβαινεν ὁ μικρῶμενος Ἰλισσός.

Ἡ πλατεία τῶν τῶν στύλων ἦτο παντελῶς ἔρημος. Πάντες εἶχον καταφύγει εἰς τοὺς οἴκους των πρὸ τῆς βροχῆς ἐκείνης. Μόνος παριστάμην εἰς τὸ ἀξιοπρεπὲρον ἐκείνου τῆς φύσεως θεῶμα καὶ εἰς τὸ λαμπρὸν αὐτῆς μεγαλεῖον.

Παρατηρήσας ἐπὶ τινα ἡμερῶν εἰσέτι τὸ θεῶμα ἐφαρῆην ἵνα ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἐβάζον σφαιροῦμενος, διὰ τὸ ὀλιθθρὸν τῆς γῆς, ἐπὶ τοῦ ἀλεξίβροχίου μου καὶ παραμερίζον πρὸ τῶν ὀρμητικῶν ρύκκων. Ὅτε εἰσπροχώμην εἰς τὴν ὁδὸν Φιλελλήνων, εἰς τινα ἐκεῖ δρομίσκιον μ' ἐράνη ἔτι ἤκουσα κλαυθμούς. Δὲν προσέσχον πολὺ, ἀλλ' ὅσον ἐπλησιάζον οἱ κλαυθμοὶ ἐγίνοντο μεγαλοῦτεροι καὶ ἄλλων διακριτικοί. Ἐπλησίασα ἐγγύτερον.

Ἐκεῖ, παρὰ τὸ ἀνάβαθρον μεγάλης οἰκίας ἐκάθητο ὀκταετής κορασὶς, κατάθρεκτος, συμμάζομένη καὶ κλαίουσα. Τὰ ἐνδύματά της ἦσαν ἐνιαχοῦ ἐσχημένα· καὶ ἐφαινετο ἡ σὰρξ αὐτῆς κατὰ μέλανος ἐκ τῆς βροχῆς. Τὴν ἐπλησίασα καὶ εἶδον ὅτι ἐβόγγει ἢ παλαίπαρος!

—Τί κάνεις αὐτοῦ; τὴν ἐρωτῶ, πῶς εὐρίσκεισαι ἐξω καὶ δὲν πηγαινῆς σπῆτι σου;

Τὸ κοράσιον ἐξηκολούθει κλαίον.

—Δὲν ἀποκρίνεσαι; τῷ λέγω πάλιν.

—Πᾶσι ἢ μητέρα μου! πᾶσι ἢ φρόσω μας! ἀπαντᾷ ἐκείνη κλαυθμηρίζον.

—Ποῦ πῆγαν; ἐρωτῶ, μὴ ἐνοήσας.

—Πέθαναν! νῆξ; ἔπνεσε τὸ σπῆτι ἀπὸ τῆς βροχῆς καὶ τῆς πλάκωσος λέγει τὸ κοράσιον κλαίον εἰσέτι.

Ἐνόησα ὅτι οὕτω δὲν θὰ κατώρθουν νὰ μάθω τίποτε, ὁμοίως τὸ ἀτύχῃς κοράσιον δὲν ἦτο εἰς κατὰσσαν νὰ μοι διηγηθῆ σαφῶς τί ἐπαθεν. Ἐ-

πειθῆ τὸ ἔβλεπον νὰ ἀγγῆ ὑπὸ τὰ κατάθρεκτα ἐνδύματα τοῦ καὶ ἔνεκα τῶν κλαυθμῶν.

—Πῶς ὀνομάζεσαι μικρὰ μου; τὴν ἐρωτῶ.

—Φωτεινὴ μὲ λένε, κύριε, ἀπεκρίνατο ἐκείνη.

Ἔλα ἐδῶ, λοιπόν, Φωτεινὴ, τῆ λέγω, Πᾶσι εἰς τὸ σπῆτι μου ν' ἀλλάξῃ; ἐκεῖ βούγχα καὶ νὰ φροντίσωμε νὰ ἐβρωμεν κἀνέαν συγγενὴ σου διὰ νὰ σέρω.

Ἰπῆκουσε τὸ ἀτύχῃς καὶ ἐβέβηλεσεν ἐν «ἐχαιριστῶν». Τὴν ἔλαβον ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ οὕτω κατήλθον τὴν μακρὰν τῶν Φιλελλήνων ὁδόν. Ἐν ᾧ ἐβαδίζομεν παρετίρησα ὅτι ἐγώ κλαινε τὸν ἀριστέρον πόδα.

—Τί ἔχεις καὶ γωλαίνεις; τὴν ἐρωτῶ. Μήπως εἶσαι ἀπὸ μικρὰ ἔτσι;

—Ὅχι, κύριε, μοὶ ἀποκρίνεται ἐκείνη. Ἄλλὰ πρὶν ἔπνεσε μία πέτρα ἀπὸ τῆ σκέπη καὶ με κτύπησε καὶ με ποιεῖ πολὺ.

Ἐἰς τὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος εἶδομεν κενὴν ἀμαξάν διεσοχομένην. Ἐκάλεσα τὸν ἀμαξηλάτην καὶ εἰσήλθον, ἢ παιδίον καὶ ἐγὼ, ἐν τῷ αὐτῷ. Μετὰ δέκα λεπτὰ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν οἰκίαν μου ἔνθα τὸ ἀτύχῃς πλάσμα ἤλλαξε ἐνδυμασίαν καὶ ἀφοῦ ἔφαγγεν ὀλίγον, μοὶ διηγήθη ἐπι τῆ ἐρωτήσε μου, τάδε:

Β.

«Ὁ πατέρας μου εἶνε τώρα πεθαμένος τόσα χρόνια. Ἡ μητέρα μου εἶμενε μὲ τρία ἀγόρια καὶ μὲ δύο κορίτσια. Τὸ πλεῖον μεγάλον ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἦταν ἡ φρόσω μας, δεκαεπταεὶς χρονῶν. Δὲν εἶναι τώρα δύο μῆνας ποῦ ἀρραβωνιάσθηκε μ' ἕνα μανάνη, τὸν ἄημο καὶ αἰῶρον τὸν Κυριακὴ ἦθελε νὰ γερανοῦθῃ.

Τούτη τῆ ἑβδομάδα εἶχαμε πολλὰς δουλειὰς γιὰ τὸ τομάζιμα τὰ προκὰ τῆς φρόσω μας. Ἡ μητέρα μου μοὶ εἶχε πῆ, νὰ μὴν πάγω αὐτὴ τῆ βδομάδα σχολεῖον γιὰ νὰ βοηθίσω κ' ἐγὼ στὸ σπῆτι σ' αὐτὰς ταῖς δουλειαῖς.

Ἀπόψε πρὶν νὰ φάω εἶχε ῥοθὴ ὁ ἄημος σπῆτιμας γιὰ νὰ καθίσῃ λυγὰκι. Τὰ δύο μεγάλα ἀδελφια μου δὲν ἔσανε σπῆτι ἀλλὰ τῷ μαγαζῷ, γιὰ τὸ ἔνα δουλεῖε ἀπὸ παπουτσίδιο, καὶ ὁ ἄλλος σὲ μπακάλικον καὶ ἐπειδὴ κ' ἦτανε Σάββατο ἀργουάνας, καθὼς πάντα καθὲ Σάββατο γιὰ τὴν ἐπληρωγὴν τουσαν. Τὸ τρίτον καὶ ἄγριον εἶναι μικρὸ ἀκόμη καὶ δὲν κάνει τίποτε, μόνον σχολεῖο πάει. Τὸ παίφον γὰρ μαζῶν μου. Ἐμιασθε τὸ λαπὸν ἡ μητέρα μας, ἡ φρόσω, ὁ ἄημος, τὸ μικρότερον ἀδελφάκι μου ὁ Τάσος κ' ἐγὼ. Ἐβάλαμε νὰ φάμε, ὁ ἄημος εἶλεγε πῶς ἀπόψε θὰ ἔχαμε βροχὴ γιὰ τὸ οὐρανὸς ἔβω ἦτανε κατὰμαυρος, πῆσα ποῦ οὕτω τὸ δάκτυλό του κηγεῖς δὲν ἔβλεπε.

(ἀκολουθεῖ)

Γ. Α. ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ